

Utváření obrazu Jeruzaléma v Adomnánově itineráři *De locis sanctis*

Michaela Falátková – Katedra církevních dějin a patrologie KTF UK

ÚVOD

Tento poster si klade za cíl ukázat, jakým způsobem sestavoval Adomnán z Iony ve svém itineráři *De locis sanctis* dobový obraz Jeruzaléma. V současné době tento text překládám z latiny do češtiny v rámci své disertační práce, v níž se věnuji problematice autenticity raně středověkých itinerářů a jejich vývoji.

Dílo *De locis sanctis* vzniklo patrně v 7. století na odlehlých skotských ostrovech. Ve spise se nachází popis Jeruzaléma a oblasti dnešní Palestiny. Sám Adomnán v prologu díla píše, že informace o Svaté zemi získal od mnicha Arculfa, který ji osobně navštívil. Prozkoumáme-li však toto tvrzení více do hloubky, zjistíme, že Arculfovo vyprávění nebylo zajisté jediným Adomnánovým zdrojem. Tato malá sonda může posloužit jako odrazový můstek k dalším úvahám o vývoji žánru itineráře v raném středověku.

METODOLOGIE

Zkoumaný pramen:

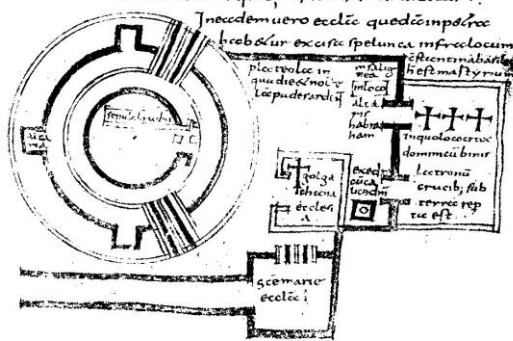
- Adomnán z Iony – I. kniha *De locis sanctis*

Analýza:

- Zdroje (literární, Bible) a narativní postup
- Porovnání se starší tradicí (itinerářů Egerie, Poutníka z Bordeaux, Eucherie a Theodosia)

Předpokládaný vývoj žánru itinerář:

Původní stavba (do 4. stol.) → Subjektivní popis stavby ovlivněný znalostí Bible a další literatury (4.–6. stol.) → Nový dobový popis stavby, která již neexistuje, nebo existuje v pozměněné podobě (7. stol. a dál) → Nový konvenční popis → Další vývoj (např. imitace stavby na základě konvenčního popisu)

Komplex několika staveb známý jako „Chrám Božího hrobu“

Codex Parisinus 13048 (9. stol.)

ZÁKLADNÍ VÝBĚROVÁ LITERATURA

MEEHAN, D. (ed.): *Adamnan's De locis sanctis*, Scriptores Latini Hiberniae 3, Dublin: 1958.
O'LOUGHLIN, T.: *Adamnan's Plans in the Context of his Imagining „the Most Famous City“*. In: *Imagining Jerusalem in the Medieval West*, Oxford: 2013.
O'LOUGHLIN, T.: *Perceiving Palestine in Early Christian Ireland: Martyrium, Exegetical Key, Relic and Liturgical Space*. In: *Ériu* 54, 2004.

KONTAKT A DALŠÍ INFORMACE K TÉMATU:

<http://michaelafalatkova.com/phd-thesis/>
michaelafalatkova@gmail.com

VÝSLEDKY

Zdroje a narativní postup:

Arculf (7. stol.) • Eucherius (5. stol.)
Jeroným (4./5. stol.) • Sulpicius (4./5. stol.) • Bible

Jako základní zdroj Adomnán uvádí mnicha **Arculfa**, např. v kap. I.: „...*quae mihi sanctus dictavit Arculfus*“ nebo v kap. II.: „*Sic mihi Arculfus, qui saepe sepulchrum Domini frequentabat, indubitanter census pronuntiavit.*“ Arculf Adomnánovi dokonce i nakreslil na voskové tabulky půdorysy některých staveb (viz obr. níže: Boží hrob): „...*cuius mihi formam in tabula cerata ipse Arculfus depinxit.*“ Dále v kap. I. uvádí, že měl k dispozici **starší texty (nám neznámé)**, které pojednávají o poloze Jeruzaléma.

Dalším velmi důležitým inspiračním zdrojem byl **Eucherius**. Jeho stručné pojednání o Jeruzalému inspirovalo Adomnána v kap. věnované bazilice nazývané **Martyrium**, kterou nechala vystavět Konstantinova matka Helena, dále v kap. o **Anastasis** a **Golgotě**.

Nepřiznaný zdroj představuje **Sulpicius Severus** v kap. o sloupu na místě, kde byl umístěn kříž Páně (Chron. II, 34) a v kap. o kostele na místě Nanebevstoupení Páně (Chron. II, 33).

V kap. věnované kostelu sv. Marie je parafrázováno, stejně jako u Eucherie, **Jeronýmovo in Ezech. 5,5** a zejména *ep. Ad Paulam et Eustochium de resurrectione beatae Mariae*. Zdroj opět není v díle uveden.

V knize se nachází také několik doslovných přiznaných citací z **Bible**, uvedených např.: „... *propheta vaticinatur dicens*“ nebo „...*qui Matthaei legit.*“ Konkrétně: **SZ**: Iz 33,6, Iz 33,17, Ž 73,12, **NZ**: Mt 24,3, Mk 13,3, Mk 13,5–6, Mt 26,1–2 – vše v poslední kap. věnované popisu Betánie.

ZÁVĚR

Celkově lze zhodnotit, že Adomnánův popis je oproti předchozí tradici mnohem propracovanější, logicky strukturovaný a navíc doplněný o dobovou obrazovou dokumentaci. Adomnán také doplňuje k popisu staveb okolnosti jejich vzniku. Na jednom místě se dokonce zmiňuje o Saracénech a jejich modlitebně, ve kterou transformovali jeden z křesťanských kostelů.

Lze předpokládat, že *De locis sanctis* vzhledem ke své komplexnosti mohlo sloužit v průběhu středověku jako předloha dalších mladších itinerářů. Díky dochovaným nákresům rovněž i jako vzor pro tzv. imitace Božích hrobů.